

Мар'янова С. С.,

*аспірантка кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗМІНА ВИРОКУ АБО УХВАЛИ СУДОМ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ

Вступ. Постановлення ухвали про зміни вироку або ухвали є важливим повноваженням суду апеляційної інстанції, передусім, з тієї точки зору, що воно дозволяє усунути недоліки, які допустив суд першої інстанції, ухвалюючи рішення, уже в стадії апеляційного провадження, без призначення нового розгляду, що є вкрай важливим з позиції процесуальної економії та оперативного захисту прав учасників кримінального провадження. Водночас, практика застосування відповідних положень ст. 408 КПК України залишається певною мірою суперечливою, що актуалізує необхідність більш детального наукового дослідження відповідного повноваження суду апеляційної інстанції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми повноважень суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги були предметом наукових досліджень Н.Р. Бобечко, О.С. Кашки, Н.В. Кіцен, С.О. Ковальчука, К.В. Легких, В.І.Маринів, Т.О.Музиченко, О.В.Острогляда, М.Є Савенко, В.І. Сліпченко, В.В. Смірної та ін., втім питання щодо постановлення судом апеляційної інстанції рішення про зміну вироку або ухвали комплексно не розглядалося.

Метою даної статті є аналізу теоретичних та практичних проблем прийняття судом апеляційної інстанції рішення про зміну вироку або ухвали, а також формулювання пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства та правозастосовної практики в цьому аспекті.

Виклад основного матеріалу. За загальним правилом, сформульованим у нормах

ст. 408 КПК України, суд апеляційної інстанції постановляє ухвалу про зміну вироку або ухвали в усіх випадках, коли він не погіршує правове становище обвинуваченого. Зокрема, суд апеляційної інстанції змінює вирок у разі: 1) пом'якшення призначеного покарання, якщо визнає, що покарання за своєю суворістю не відповідає тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого; 2) зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення і застосування статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність про менш тяжке кримінальне правопорушення; 3) зменшення сум, які підлягають стягненню, або збільшення цих сум, якщо таке збільшення не впливає на обсяг обвинувачення і правову кваліфікацію кримінального правопорушення; 4) в інших випадках, якщо зміна вироку не погіршує становища обвинуваченого.

Як видно із нормативного визначення кола випадків непогіршення правового становища обвинуваченого, що можуть бути підставою для зміни вироку, цей перелік не є вичерпним. Відповідно, суд апеляційної інстанції, вирішуючи апеляційну скаргу має самостійно оцінити, чи тягне його рішення настання для обвинуваченого більш сприятливих наслідків, порівняно з рішенням суду першої інстанції, і залежно від цього обрати його коректну форму відповідно до положень ч. 1 ст. 407 КПК України. Фактично, загальними передумовами прийняття судом апеляційної інстанції рішення про зміну вироку або ухвали є: 1) наявність у нього достатніх повноважень для виправлення помилки, допущеної судом

першої інстанції; 2) рішення суду апеляційної інстанції є більш сприятливим для обвинуваченого, ніж рішення суду першої інстанції.

У цьому ключі примітним є той факт, що підстави для зміни судом апеляційної інстанції ухвали суду першої інстанції про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру сформульовані у ч. 2 ст. 408 КПК України, навпаки є вичерпними: 1) зміна правової кваліфікації діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, і застосування статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, яка передбачає відповідальність за менш тяжке діяння; 2) пом'якшення виду примусових заходів медичного або виховного характеру. Втім, слід зазначити, що у деяких випадках, покращення правового становища особи, щодо якої вирішується питання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру за результатами апеляційного провадження може виражатися у інших формах, ніж ті, що визначені у ч. 2 ст. 408 КПК України. Наприклад, відповідно до ч. 4 ст. 105 КК України, суд може також визнати за необхідне призначити неповнолітньому вихователя в порядку, передбаченому законом. Очевидно, що апеляційний суд за результатами розгляду апеляційної скарги може дійти протилежного висновку та скасувати відповідне призначення, або здійснити заміну вихователя. Водночас, таке рішення формально не буде охоплюватися жодною підставою для зміни рішення суду апеляційної інстанції, визначеної ч. 2 ст. 408 КПК України. Саме тому, переконані, що ч. 2 ст. 408 КПК України має бути також доповнена пунктом 3 у такій редакції: «у інших випадках, коли це не погіршує правове становище особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування». Тим більше, нормативний зміст засади недопустимості погіршення правового становища обвинуваченого, визначений у ст. 421 КПК України

охоплює розповсюджується також і на ухвали про застосування примусових заходів медичного та виховного характеру, незважаючи на те, що назва статті містить вказівку лише на обвинуваченого.

В будь-якому разі, необхідність здійснення судом апеляційної інстанції самостійної оцінки наслідків свого рішення для правого обвинуваченого призводить до виникнення ситуації, коли практика вибору належної форми судового рішення залишається суперечливою та неоднозначною.

Вирішення цих проблем вимагає звернення до питання про зміст правила щодо недопустимості погіршення правового становища обвинуваченого у кримінальному провадженні.

Принцип недопустимості погіршення правового становища обвинуваченого (повороту до гіршого) *reformatio in peius* знайомий законодавству більшості країн континентальної Європи, хоча його розуміння та зміст у різних правових системах не є тотожним. По суті, його завданням є заохочення обвинувачених до подання апеляційних скарг і надання їм для цього фундаментальної гарантії. В цьому закладено в свою чергу і певний суспільний інтерес, оскільки це дає можливість розвивати практику судів вищої інстанції та забезпечувати її єдність та сталість.

У ст. 421 КПК України визначено, що обвинувальний вирок, ухвалений судом першої інстанції, може бути скасовано у зв'язку з необхідністю застосувати закон про більш тяжке кримінальне правопорушення чи суворіше покарання, скасувати неправильне звільнення обвинуваченого від відбування покарання, збільшити суми, які підлягають стягненню, або в інших випадках, коли це погіршує становище обвинуваченого, лише у разі, якщо з цих підстав апеляційну скаргу подали прокурор, потерпілий чи його представник.

Вітчизняний законодавець вважає погіршенням правового становища обвинуваченого в контексті положень ст. 421 КПК

України будь-які рішення суду апеляційної інстанції, пов'язані зі зміною правової кваліфікації, обсягу обвинувачення, скасування неправильне звільнення обвинуваченого від відбування покарання, збільшення сум, що підлягають стягненню та загалом застосування будь-яких кримінально-правових заходів, що покладають на обвинуваченого додаткові обов'язки та ставлять його у більш не вигідне правове положення. Це породжує питання щодо того, якими критеріями в цьому контексті слід керуватися, адже кримінально-правові заходи можуть тягнути за собою достатньо різні наслідки, і які з них матимуть переважне значення в контексті вирішення питання про недопустимість погіршення правового становища обвинуваченого, а отже і при виборі форми судового рішення суду апеляційної інстанції, завжди залишається доволі дискусійним аспектом.

Задля вирішення цієї проблеми слід проаналізувати наявні доктринальні позиції з цього приводу, які загалом зводяться до двох підходів – більш широкого та вузького.

Прибічником широкого підходу до визначення правила недопустимості погіршення правового становища обвинуваченого є В.І. Маринів. Він доходить у своїх наукових дослідженнях висновку, що гарантія недопустимості повороту до гіршого надає можливість констатувати її багатоаспектний характер. На думку вченого, указане положення можна розглядати не лише як гарантію свободи оскарження судових рішень, а й як інструмент установлення меж апеляційного перегляду. На підтвердження вказаної позиції наведемо перелік аргументів: 1) з правилом недопустимості погіршення правового становища обвинуваченого в суді апеляційної інстанції безпосередньо пов'язана заборона розгляду в апеляційному провадженні обвинувачень, які не були висунуті в суді першої інстанції; 2) суд апеляційної інстанції має право вийти за межі апеляційних вимог лише якщо цим не погіршується становище обвинуваченого або особи, щодо якої вирішувалося питання про

застосування примусових заходів медичного або виховного характеру; 3) суд апеляційної інстанції не тільки вправі, а й зобов'язаний прийняти рішення на користь осіб, в інтересах яких апеляційні скарги не надійшли, якщо розгляд апеляційної скарги дає підстави для прийняття такого рішення [1, с. 117].

Натомість, Н.Р. Бобечко, піддаючи критиці різні наукові позиції зазначає, що сфера дії інституту недопустимості *reformatio in peius* охоплює ті судові рішення, в яких відображені фактичні обставини обвинувачення (вчинення суспільно небезпечного діяння), кримінальне правопорушення (суспільно небезпечне діяння) одержали кримінально-правову кваліфікацію, встановлені вид та розмір заходу кримінально-правового впливу, визначені суми, що підлягають стягненню і т.п., тобто судові рішення, в яких вирішуються питання, пов'язані з площиною матеріального права [2, с. 215]. І хоча доктрина *reformatio in peius* дійсно походить від цієї ідеї, аналіз чинного законодавства дозволяє констатувати все таки більш широке розуміння цього принципу на сьогоднішній день. Зокрема, про це свідчить і положення ч. 5 ст. 421 КПК України, яка розповсюджує принцип заборони погіршення правового становища обвинуваченого і на ухвали суду першої інстанції, хоча далеко не в кожній із них вирішуються питання матеріально-правового характеру.

Слід зазначити, що законодавець у зарубіжних країнах розуміє зміст цього принципу дещо інакше.

Наприклад, у пар. 331 КПК Федеративної Республіки Німеччини принцип заборони *reformatio in peius* сформульовано таким чином: (1) Вирок не може бути змінено щодо виду та розміру правових наслідків дії на шкоду підсудному, якщо апеляційне оскарження було заявлено лише підсудним, прокураторою на користь підсудного, або його законним представником; (2) Це положення не перешкоджає призначенню приміщення до психіатричної клініки або лікувального закладу, що спеціалізується на лікуванні від алкогольної чи наркотичної залежності [3].

Цікавим у цьому законодавчому підході є сам виняток із загального правила про *reformatio in peius*, згідно з яким не вважається його порушенням поміщення до психіатричної клініки або лікувального закладу. Ми не заглиблювалися у вивчення цього питання у німецькій юридичній доктрині, оскільки це суттєво виходить за межі безпосередніх завдань нашого дослідження, але можна припустити, що зарубіжний законодавець вважає такі заходи спрямованими на забезпеченні інтересів самого обвинуваченого, тому не вбачає в них порушення принципу заборони повороту до гіршого. Якщо ж дивитись на цей аспект з точки зору вітчизняного законодавства, то, наприклад, застосування до особи примусового лікування, передбаченого у ст. 96 КК України за результатами апеляційного провадження вважатиметься погіршенням правового становища обвинуваченого, оскільки фактично покладає на нього нові обов'язки.

Примітним є й те, що у кримінальному процесуальному законодавстві ФРН використовується максимально широке поняття «виду та розміру правових наслідків дії на шкоду підсудному», що дозволяє охопити дією принципу *reformatio in peius* максимально широке коло юридичних заходів впливу, що застосовуються до особи у зв'язку із вчиненням кримінального правопорушення. Натомість, норми ст. 408 КПК України взагалі не згадують про інші заходи кримінально-правового характеру (крім примусових заходів медичного та виховного характеру) в контексті прийняття рішення про зміну вироку або ухвали, а тому формально вони підпадають під формулювання п. 4 ч. 1 – «інші випадки, якщо зміна вироку не погіршує становища обвинуваченого». Очевидно, що суд апеляційної інстанції має повноваження, наприклад, вирішити у своєму рішенні питання про застосування обмежувальних заходів, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство (ст. 91¹ КК України), у тому числі, змінити їх або скасувати. Те саме стосується

і загаданого вище примусового лікування (ст. 96 КК України). Слід зазначити, що про ці заходи не йде мова також і в нормах ст. 420 КПК України, які регламентують підстави постановлення судом апеляційної інстанції нового вироку.

Про цей аспект не згадується також і у Інформаційному листі ВВСУ «Про деякі питання порядку здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» від 21.11.2012 № 10-1717/0/4-1. У п.15 лише зазначається, що суд апеляційної інстанції змінює вирок, якщо його зміна не погіршує становища обвинуваченого, зокрема: а) у разі зміни рішення про долю речових доказів і документів згідно зі ст. 100 КПК; б) у разі виключення окремих епізодів обвинувачення, що не підтверджені доказами, не містять складу кримінального правопорушення чи поставлені у вину особі з порушенням порядку застосування процесуального закону, якщо направлення провадження на новий судовий розгляд буде визнано недоцільним. Водночас, вказівка на інші заходи кримінально-правового характеру у правоінтерпретаційному акті відсутня. До питання щодо прийняття судом апеляційної інстанції рішення про долю речових доказів при постановленні ухвали про зміну вироку або ухвали у доктрині звертався С.О. Ковальчук. Аналізуючи судову практику у цьому сегменті, він дійшов висновку, що суд апеляційної інстанції вправі переглянути судові рішення суду першої інстанції в частині визначення долі речових доказів лише якщо суд першої інстанції вирішив це питання у вироку. Якщо питання про долю речових доказів не вирішувалося судом першої інстанції під час постановлення судового рішення, суд апеляційної інстанції не вправі його вирішувати, а повинен рекомендувати суду першої інстанції внести зміни в резолютивну частину вироку або ухвали в частині вирішення питання про долю речових доказів [4, с. 173]. Г.М. Куцкір наголошує

на тому, що питання про долю речових доказів у разі, якщо таке рішення не прийняв суд першої інстанції при ухваленні вироку належить вирішувати лише в порядку виконання судових рішень [5, с. 129–130]. Такі позиції відповідають чинному законодавству.

Недосконалість окремих норм КПК України в частині вирішення апеляційним судом питань про інші заходи-кримінально-правового характеру при зміні вироку були предметом наукового пошуку й інших вчених. Наприклад, О.С. Кашка звертала увагу на цей аспект в частині правового статусу юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження і справедливо зазначала, що для юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, має бути передбачена аналогічна гарантія як і для обвинуваченого про недопустимість «повороту до гіршого» і пропонує закріпити в КПК України правило, що суд апеляційної інстанції може застосувати до юридичної особи, щодо якої здійснювалося провадження, більш суворий захід кримінально-правового характеру лише на підставі апеляційної скарги прокурора, поданої з цих підстав [6, с. 149].

Тому на нашу думку, ч. 1 ст. 408 КПК України слід доповнити окремою підставою для зміни вироку, а саме «пом'якшення або скасування інших заходів кримінально-правового характеру, обмежувальних заходів, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство, а також заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб». Одночасно із цим, п. 4 ч. 1 ст. 408 КПК України слід викласти у такій редакції: «в інших випадках, якщо зміна вироку не погіршує становища обвинуваченого або юридичної особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження».

У судовій практиці виникають й інші проблеми в частині ідентифікації випадків непогіршення правового становища обвинуваченого та вибору належної форми судового рішення. Натепер, переконані, можна констатувати розвиток у судовій практиці змістовного підходу

у розумінні змісту поняття «погіршення правового становища обвинуваченого». Яскравим свідченням цьому є сформульований ВП ВС у Постанові від 07 грудня 2021 року висновок про те, що зміна за результатами розгляду апеляційної, касаційної скарги покарання у вигляді позбавлення чи обмеження волі, від відбування якого особу було звільнено з випробуванням на підставі ст. 75 КК України на штраф не є погіршенням правового становища обвинуваченого, засудженого і не охоплюється поняттями «застосування більш суворого покарання» в розумінні п. 2 ч. 1 ст. 420 КПК; «неправильне звільненням від відбування покарання» в розумінні п. 4 ч. 1 ст. 420 КПК; «іншим погіршенням становища обвинуваченого» тощо [7]. Відповідного висновку суд дійшов виходячи із оцінки ступеня втручання відповідних покарань у права та свободи особи, а також їх сприятливості для обвинуваченого, а не суто формальної суворості покарань відповідно до положень КК України.

Сформульовані у ст. 408 КПК України підстави для зміни вироку або ухвали судом апеляційної інстанції стосуються виключно застосування заходів кримінально-правового характеру, але не відображають аспекти фактичної сторони кримінального провадження. У судовій практиці це питання повстає доволі часто. Наприклад, у Постанові Другої судової палати ККС ВС від 20 червня 2019 року (судова справа № 183/3169/18) визнано порушенням кримінального процесуального закону постановленням судом апеляційної інстанції ухвали про зміну вироку, в якій суд визнав обставиною, що обтяжує покарання рецидив злочинів, незважаючи на те, що він при цьому не змінив ані кваліфікацію кримінального правопорушення, ані обсяг обвинувачення, ані розмір покарання [8]. Тобто лише сам факт врахування судом обтяжуючої обставини, який не має безпосереднього впливу на правове становище, ККС ВС вважає підставою для постановлення нового вироку, а не зміни вироку суду першої інстанції.

Прикладом схожого підходу є позиція, висловлена ККС ВС у Постанові від 12 грудня 2018 року (судова справа 191/2369/17), відповідно до якої зміна принципу визначення покарання за сукупністю злочинів у виді поглинення менш суворого покарання більш суворим (який є більш м'яким) на принцип часткового складання (який є більш суворим) є законною підставою для ухвалення нового вироку, а не його зміни, незважаючи на те, що зміна апеляційним судом принципу визначення покарання не призвела до призначення більш суворого остаточного покарання [9]. Така правова позиція суду касаційної інстанції є спірною, адже підставою ухвалення нового вироку судом апеляційної інстанції є саме необхідність застосування більш суворого покарання (п. 2 ч. 1 ст. 420 КПК України), а не зміна принципу його визначення.

Дотичне питання ККС ВС вирішував у Постанові від 08 листопада 2018 року (судова справа № 185/10534/16), дійшовши висновку про правомірність постановлення судом апеляційної інстанції саме ухвали про зміну вироку. Однак, принципова різниця полягає у тому, що у цьому кримінальному провадженні суд лише уточнив принцип призначення покарання за сукупністю вироків та визначився з правильністю переведення менш суворого виду покарання в більш суворий при складанні покарань [10].

Водночас, ККС ВС зайняв протилежну позицію у випадку, коли у судовому провадженні повстало питання про застосування інших заходів кримінально-правового характеру, а не покарання. Такий підхід знайшов відображення у Постанові ККС ВС від 17 грудня 2019 року (справа № 185/6228/18). У даній справі суд першої інстанції, вирішуючи у вирокі питання про речові докази ухвалив рішення про конфіскацію мобільного телефону в порядку ст. 100 КПК України. Суд апеляційної інстанції в свою чергу, змінив вирок суду першої інстанції і постано-

вив на підставі статей 96-1, 96-2 КК України конфіскувати відповідний телефон у власність держави. Таким чином, суду касаційної інстанції належало вирішити питання про те, чи правильно апеляційний суд обрав форму судового рішення, яким застосував до особи спеціальну конфіскацію – чи це має бути ухвала про зміну вироку чи вже ж таки у такому випадку слід було постановити новий вирок? ККС ВС дійшов висновку, що «при постановленні ухвали суд апеляційної інстанції правильно взяв до уваги, що при застосуванні спеціальної конфіскації майнові інтереси обвинуваченого ОСОБА_6 не зазнали істотних змін порівняно з оскаржуваним вироком, оскільки відбулося не більше ніж уточнення правової підстави згідно з якою відповідне майно у будь-якому випадку вибуває з його володіння» [11].

Висновок. Важливо усвідомлювати, що правова визначеність у аналізованому аспекті не є формальністю, адже констатуючи ухвалення неправильної форми судового рішення, ККС ВС призначає новий розгляд у суді апеляційної інстанції для виправлення відповідної помилки, що в свою чергу впливає на загальний строк судового провадження.

Ключовим критерієм оцінки при визначенні форми судового рішення судом апеляційної інстанції повинно залишатися саме правове становище особи. Очевидно, що для обвинуваченого не має безпосереднього значення на якій підставі, або виходячи із якого принципу він зазнає правообмеження, якщо при цьому ніяк не змінюється його характер та зміст. Відповідно, зміна підходів у визначенні загального строку покарання, зміна принципів його обчислення, уточнення підстав застосування певних заходів кримінально-правового характеру, є підставою для прийняття судом апеляційної інстанції саме ухвали про зміну вироку або ухвали, а не постановлення нового вироку (за умови, що це не впливає на правову кваліфікацію діяння, обсяг обвинувачення або розмір покарання).

Анотація

Стаття присвячена аналізу теоретичних та практичних проблем прийняття судом апеляційної інстанції рішення про зміну вироку або ухвали.

Обґрунтовано, що загальними передумовами прийняття судом апеляційної інстанції рішення про зміну вироку або ухвали є наявність у нього достатніх повноважень для виправлення помилки, допущеної судом першої інстанції та прийняття рішення, що є більш сприятливим для обвинуваченого.

Доведено, що пом'якшення або скасування інших заходів кримінально-правового характеру, обмежувальних заходів, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство, а також заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб є самостійною підставою зміни вироку судом апеляційної інстанції, що має бути закріплена у нормах ст. 408 КПК України.

Проаналізовано проблемні ситуації, що виникають у судовій практиці в частині ідентифікації випадків непогіршення правового становища обвинуваченого та вибору належної форми судового рішення. Сформульовано висновок про те, що зміна підходів у визначенні загального строку покарання, зміна принципів його обчислення, уточнення підстав застосування певних заходів кримінально-правового характеру, є підставою для прийняття судом апеляційної інстанції саме ухвали про зміну вироку або ухвали, а не постановлення нового вироку (за умови, що це не впливає на правову кваліфікацію діяння, обсяг обвинувачення або розмір покарання).

Ключові слова: судове провадження, повноваження суду апеляційної інстанції, рішення суду апеляційної інстанції, зміна вироку або ухвали, погіршення правого становища обвинуваченого.

Maryanova S. Change of sentence or decision by the court of appeal: some issues

Summary

The article is devoted to the analysis of the theoretical and practical problems of the making a decision to change a verdict or decision by appellate court.

It is substantiated that the general prerequisites for the appellate court to make a decision to change the verdict or decision are that it has sufficient powers to correct the mistake made by the first instance court and make a decision that is more favorable to the accused.

It has been proven that the mitigation or cancellation of other measures of a criminal-legal nature, restrictive measures applied to persons who have committed domestic violence, as well as measures of a criminal-legal nature against legal entities is an independent basis for changing the sentence by the court of appeal, which must be established in the norms of Art. 408 of the Criminal Procedure Code of Ukraine.

The issues arising in judicial practice in aspects of identifying the reasons for the deterioration of the legal position of the accused and choosing the appropriate form of the court decision are analyzed. It was formulated the conclusion that a change in approaches to determining the general term of punishment, a change in the principles of its calculation, clarification of the grounds for the application of certain measures of a criminal law nature, is the basis for the adoption by the court of appeal the decision to change the sentence or decision, and not the issuance of a new sentence (if this does not affect the legal qualification of the act, the scope of the charge or the amount of the punishment).

Key words: court proceedings, powers of the appellate court, decision of the appellate court, change of verdict or decision, deterioration of the legal position of the accused.

Список використаних джерел:

1. Маринів В.І. Недопустимість повороту до гіршого як гарантія свободи апеляційного оскарження судових рішень у кримінальному провадженні. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 114–119.
2. Бобечко Н.Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2016. 498 с.
3. Strafprozeßordnung. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/>
4. Ковальчук С.О. Межі вирішення питання про долю речових доказів судом апеляційної інстанції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. Вип. 29. Т. 2. С. 170–173.
5. Куцкір Г.М. Засада недоторканності права власності: поняття, зміст і реалізація у кримінальному провадженні : дис. канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2015. 242 с.
6. Кашка О.С. Повноваження суду апеляційної інстанції в кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2013. 279 с.
7. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 07 грудня 2021 року, судова справа № 617/775/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102010758>
8. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 20 червня 2019 року, судова справа № 183/3169/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82541343>
9. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 12 грудня 2018 року, судова справа № 191/2369/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78628269>
10. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 08 листопада 2018 року, судова справа № 185/10534/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77848635>
11. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 17 грудня 2019 року, судова справа № № 185/6228/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86566253>